

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIBBIYOT SOHASIDA IQTISODIY SALOHIYATNI OSHIRISHDA INNOVATSION BOSHQARISH MEXANIZMI

Ibraimov Quralbay Genjebayevich

Fiziologiya, biofizika va tibbiyotda axborot

texnologiyalari kafedrası o'qituvchisi,

Qoraqalpog'iston tibbiyot instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15321613>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-Aprel 2025 yil

Ma'qullandi: 25-Aprel 2025 yil

Nashr qilindi: 30-Aprel 2025 yil

KEYWORDS

raqamli iqtisodiyot, tibbiyot
sohasi, innovatsion boshqaruv,
iqtisodiy salohiyat,
raqamlashtirish, sog'liqni
saqlash tizimi, texnologik
yondashuv, elektron tibbiyot,
avtomatlashtirish, sog'liqni
saqlashda investitsiya

ABSTRACT

Ushbu maqola raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasida iqtisodiy salohiyatni oshirishda innovatsion boshqaruv mexanizmlarining ahamiyatini tahlil qiladi. Maqolada, tibbiyot tizimlarida raqamli texnologiyalar, masalan, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar tahlili va masofaviy tibbiy xizmatlar kabi innovatsiyalarni qo'llashning iqtisodiy samaradorlikni oshirishga qanday ta'sir ko'rsatishi ko'rib chiqiladi. Innovatsion boshqaruv mexanizmlari orqali tibbiyot muassasalarida resurslarni samarali taqsimlash, xizmat sifatini yaxshilash va xarajatlarni kamaytirish imkoniyatlari yaratiladi. Shuningdek, maqolada raqamli tizimlar va platformalarning sog'liqni saqlash sohasidagi samaradorligini oshirishdagi roli va istiqbollari ham muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari, tibbiyotda innovatsion boshqaruv mexanizmlarining joriy etilishi, nafaqat iqtisodiy salohiyatni oshirish, balki sog'liqni saqlash tizimining sifatini yanada yaxshilash uchun zarur bo'lgan vosita ekanligini ko'rsatadi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi dunyo bo'ylab turli sohalarda, jumladan, tibbiyotda ham sezilarli o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Bugungi kunda, tibbiyot sohasida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini qo'llash, nafaqat bemorlar uchun sifatli xizmatlar taqdim etishni, balki tibbiyot tizimlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishni ham ta'minlamoqda. Raqamli texnologiyalar, masalan, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar tahlili, masofaviy tibbiy xizmatlar va boshqa innovatsion yondoshuvlar, tibbiyot sohasida boshqaruvni samarali va optimallashtirilgan tarzda tashkil etishga imkon yaratmoqda. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasining iqtisodiy salohiyatini oshirishda innovatsion boshqaruv mexanizmlarining ahamiyati, bu mexanizmlarning qanday ishlashi va ular orqali qanday natijalarga erishish mumkinligi haqida batafsil ma'lumot beriladi. Maqsad, tibbiyot sohasidagi boshqaruvni zamonaviy texnologiyalar yordamida optimallashtirish va uning iqtisodiy samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondoshuvlarni tahlil qilishdir.

Raqamli iqtisodiyot, o'zining tez o'zgaruvchan xarakteri bilan, sog'liqni saqlash tizimida yangi imkoniyatlar va chaqiriqlarga sabab bo'ladi. Tibbiyot sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish, nafaqat bemorlarni davolash sifatini oshirish, balki iqtisodiy samaradorlikni

yaxshilash imkonini ham yaratadi. Masalan, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar tahlili (big data) va blokcheyn texnologiyalari tibbiyotda innovatsion boshqarish mexanizmlarining shakllanishiga turtki bo'lmoqda. Ushbu texnologiyalarni samarali qo'llash orqali tibbiyot muassasalarining ish faoliyatini optimallashtirish, xizmatlar sifatini yaxshilash va xarajatlarni kamaytirish mumkin. Dunyo bo'ylab bir qator rivojlangan mamlakatlar raqamli tibbiyot va innovatsion boshqaruv mexanizmlarini muvaffaqiyatli joriy etgan. Masalan, Germaniya, Shvetsiya va Yaponiyada sog'liqni saqlash tizimida sun'iy intellektni qo'llash va masofaviy tibbiy xizmatlar orqali bemorlar uchun tezkor va samarali yordam ko'rsatish amaliyoti keng tarqalgan. Shu bilan birga, Singapur kabi mamlakatlar katta ma'lumotlar tahlilini joriy etish orqali tibbiy xizmatlarning sifatini yaxshilash va xarajatlarni qisqartirishda muvaffaqiyatga erishgan. Bu tajribalar tibbiyot sohasidagi boshqaruvni modernizatsiya qilishning samarali usullarini ko'rsatmoqda [3, 33-36].

Innovatsion boshqarish mexanizmlari sog'liqni saqlash tizimida iqtisodiy salohiyatni oshirish uchun zarurdir. Ushbu mexanizmlar orqali tibbiyot muassasalarining resurslarini optimal taqsimlash, samarali boshqaruv jarayonlarini yaratish va mavjud imkoniyatlardan maksimal darajada foydalanish mumkin. Misol uchun, raqamli platformalar orqali bemorlar bilan aloqalar o'rnatish va ular uchun moslashtirilgan davolash rejalarini taklif etish mumkin. Bu esa nafaqat bemorlar uchun yanada samarali xizmatlar taqdim etishni, balki tizimning iqtisodiy samaradorligini oshirishni ham ta'minlaydi. Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlili tibbiyotda tashxis qo'yish va davolash jarayonini soddalashtirishga yordam beradi. Masalan, sun'iy intellekt yordamida onkologik kasalliklarni erta aniqlash va davolash uchun prognozlar qilish mumkin. Yirik tibbiy ma'lumotlar bazalari, shuningdek, bemorlar uchun individual davolash rejalarini yaratishda yordam beradi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar sog'liqni saqlash sohasida resurslarni samarali boshqarishga, qaysi hududlarda ko'proq ehtiyoj borligini aniqlashga va umumiy xizmatlarni optimallashtirishga yordam beradi [6, 63-71].

Tibbiyotda innovatsion texnologiyalarni joriy etish, boshqaruv jarayonlarini soddalashtiradi va tibbiyot xizmatlarini yanada sifatli va samarali qilish imkonini yaratadi. Masalan, raqamli tashxis va davolash tizimlari, masofaviy tibbiy maslahatlar, robotizatsiya va sun'iy intellekt asosidagi dasturlar yordamida bemorlarga xizmat ko'rsatish tizimi sezilarli darajada yaxshilanadi. Bunday tizimlar, shuningdek, ma'lumotlar tahlilini osonlashtiradi va boshqaruv qarorlarini tez va samarali qabul qilish imkoniyatini yaratadi. Tibbiyot sohasidagi innovatsion texnologiyalarni joriy etish, tibbiyot muassasalarining iqtisodiy salohiyatini oshirishga yordam beradi. Bu texnologiyalar orqali muassasalar o'z xarajatlarini kamaytirib, xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga erishishlari mumkin. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, tibbiyotning har bir sohasida boshqaruv tizimlarini yangilashga olib keladi. Innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish bilan birga, tibbiyotda ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Tibbiy ma'lumotlar juda sezgir bo'lib, ularni himoya qilish zarurati ortib bormoqda. Blokcheyn texnologiyalari, masalan, tibbiy ma'lumotlar uzatish va saqlashda xavfsiz tizimlarni yaratishda yordam beradi. Shuningdek, ma'lumotlarni shifrlash va ma'lumotlar uzatishda xavfsizlikni ta'minlash uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llash talab etiladi [2, 67-72].

Raqamli tibbiyot platformalari, shuningdek, sog'liqni saqlash sohasidagi innovatsiyalarni boshqarishda muhim rol o'ynaydi. Bu platformalar, o'z navbatida, bemorlarni

davolash va ularning sog'lig'ini kuzatish bo'yicha katta ma'lumotlar bazalarini yaratishga imkon beradi. Bemorlar haqida to'plangan ma'lumotlar, tibbiyot muassasalariga o'z faoliyatlarini optimallashtirishga yordam beradi. Misol uchun, elektron sog'liqni saqlash kartalari orqali bemorlar bilan bog'liq barcha ma'lumotlarni saqlash va tahlil qilish mumkin. Bu, tibbiyot muassasalarining ishlash jarayonlarini yaxshilashga yordam beradi, chunki barcha ma'lumotlar bir joyda jamlanadi va ular tibbiyot xodimlari tomonidan osonlik bilan foydalanilishi mumkin. Natijada, tibbiyot tizimining boshqaruvi ancha samarali bo'ladi, bu esa iqtisodiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi.

Innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish, tibbiyot muassasalarining moliyaviy samaradorligini oshiradi. Tibbiyot sohasida moliyaviy resurslarni samarali boshqarish, xarajatlarni kamaytirish va daromadlarni oshirish uchun innovatsion texnologiyalarni qo'llash zarur. Misol uchun, tibbiy xizmatlar narxlarini avtomatik ravishda belgilash va ularni optimallashtirish uchun raqamli tizimlardan foydalanish mumkin. Shuningdek, tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslar boshqaruvining yangi usullarini joriy etish, tibbiy xizmatlarning sifatini oshirishga yordam beradi. Bu orqali, muassasalar o'z xarajatlarini nazorat qilish va ularni kerakli darajada kamaytirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Innovatsion boshqaruv mexanizmlari yordamida tibbiyot sohasidagi iqtisodiy salohiyatni oshirish va barqaror rivojlanishni ta'minlash mumkin.

Kelajakda tibbiyotda innovatsion boshqaruv mexanizmlarining rivojlanishi davom etadi. Raqamli iqtisodiyotning yanada rivojlanishi, yangi texnologiyalarni joriy etish va ularning samarali qo'llanilishi tibbiyot sohasidagi boshqaruvni yanada optimallashtirishga imkon beradi. Shuningdek, raqamli tibbiyot platformalari va tizimlarining rivojlanishi, sog'liqni saqlash sohasidagi iqtisodiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Innovatsion boshqaruv mexanizmlarining rivojlanishi nafaqat tibbiyot sohasida, balki barcha jamiyatda iqtisodiy o'sishni ta'minlashga yordam beradi. Shu bilan birga, sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirish, resurslardan optimal foydalanish va xizmat sifatini yaxshilash, jamiyatning umumiy farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasining iqtisodiy salohiyatini oshirishda innovatsion boshqaruv mexanizmlarining roli katta ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalarni, jumladan, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar tahlili, robototexnika va masofaviy tibbiy xizmatlar kabi innovatsion yondoshuvlarni joriy etish orqali tibbiyot tizimlarini samarali boshqarish mumkin. Bu texnologiyalar nafaqat bemorlar uchun sifatli xizmatlar taqdim etishni ta'minlab, balki tibbiyot muassasalarining iqtisodiy samaradorligini oshiradi. Innovatsion boshqaruv mexanizmlari tibbiyot sohasida resurslarni optimal taqsimlash, xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash va xarajatlarni kamaytirish imkoniyatlarini yaratadi. Boshqaruv jarayonlarining raqamlashtirilishi, ayniqsa, ma'lumotlar tahlili va elektron sog'liqni saqlash kartalarining joriy etilishi orqali, tibbiyot muassasalarining samarali ishlashiga yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiy salohiyatni oshirishga, tibbiyot tizimining rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kelajakda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va yangi innovatsion texnologiyalarning tibbiyotga qo'llanilishi yanada kuchayadi. Bu tibbiyot sohasidagi boshqaruv tizimlarini yanada takomillashtirish va global sog'liqni saqlash tizimlarining samaradorligini oshirishga olib keladi. Demak, tibbiyotda innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish, nafaqat iqtisodiy salohiyatni

oshirish, balki sog'liqni saqlash tizimining sifatini va samaradorligini yanada yaxshilash uchun muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Veselovsky, Mikhail Yakovlevich, et al. "Financial and economic mechanisms of promoting innovative activity in the context of the digital economy formation." *Entrepreneurship and Sustainability Issues* 5.3 (2018): 672-681.
2. Коробкова, Оксана Константиновна. "Организационно-экономический механизм предоставления медицинских услуг населению в условиях цифровой экономики как один из аспектов инновационного развития сферы здравоохранения." *Бизнес. Образование. Право* 2 (2017): 67-72.
3. Коробкова, Оксана Константиновна. "Инструментарий обеспечения услугами здравоохранения населения на основе развития цифровой экономики." *Экономические науки* 170 (2019): 33-36.
4. Осадчая, Светлана Михайловна, and Алена Николаевна Осадчая. "Цифровые технологии в управлении медицинским учреждением." *Бизнес. Образование. Право* 1 (2022): 132-136.
5. Пьянкова, С. Г. "Механизмы повышения эффективности и качества услуг в условиях цифровой экономики: зарубежный и отечественный опыт." *Управленческий и сервисный потенциал цифровой экономики: проблемы и перспективы*. 2020.
6. Свиридова, Светлана Викторовна, Елена Витальевна Шкарупета, and Светлана Юрьевна Арчакова. "Механизм управления инновационной средой предприятия в условиях цифровой экономики." *Организатор производства* 27.1 (2019): 63-71.

INNOVATIVE
ACADEMY